
CMENTARZ KOMUNALNY W PO?CZYNIE- ZDROJU- ulotka

CMENTARZ KOMUNALNY W POŁCZYNIE - ZDROJU

*„Człowiek istnieje tak długo,
jak długo trwa pamięć o nim”*

Cyprian Kamil Norwid

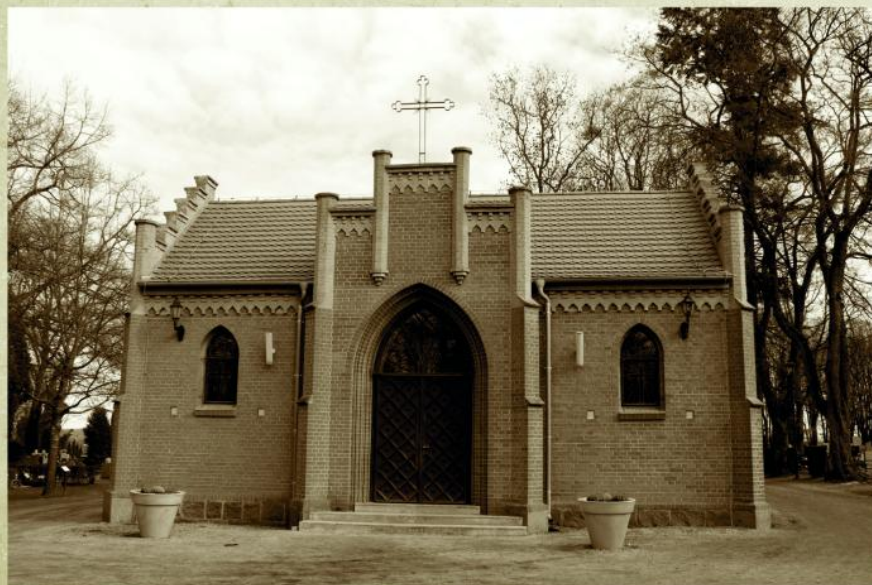
Cmentarz komunalny

w Połczynie-Zdroju został założony najprawdopodobniej w pierwszej połowie XIX wieku. Nekropolia ma kształt regularnego prostokąta, położona jest we wschodniej części miasta, na obszarze dawnej zabudowy mieszkaniowej, wyznaczonym ulicami: Pivną (od zachodu), Browarną (od południa), Cmentarną (od wschodu) oraz Wąską (od północy). Układ cmentarza jest symetryczny i uporządkowany. Równoboczne kwatery grobowe rozdzielone są alejami obsadzonymi lipami oraz klonami. Główna oś założenia, biegnąca na linii wschód–zachód, prowadzi do centralnie usytuowanej kaplicy pogrzebowej o neogotyckiej formie. Na południe od kaplicy znajduje się wydzielony plac z pomnikami upamiętniającymi zarówno żołnierzy polskich, jak i wydarzenia związane także z historią niemiecką. Z kolei za kaplicą, wzdłuż głównej alei, zachowały się obrzeżne pozostałości granitowych nagrobków niemieckich.

Choć cmentarz komunalny w Połczynie-Zdroju formalnie powstał w połowie XIX wieku, obecnie najstarsze zachowane groby pochodzą z okresu po II wojnie światowej. Wcześniej niemieckie nagrobki uległy zniszczeniu lub zostały usunięte po wojnie. Jednak wzdłuż jednej z alei można dostrzec kamienie z niemal nieczytelnymi nazwiskami wypisanymi stylizowaną czcionką, świadczące o wcześniejszych pochówkach.

Neogotycka kaplica cmentarna (ok.1880 r, przebudowa 1910 r.)

Powstała w drugiej połowie XIX wieku i znajduje się w centralnej części cmentarza. Zbudowana z nieotynkowanej cegły, na kamiennym cokole, ma prostokątną bryłę oraz dwuspadowy dach. Jej architektura nawiązuje do stylu gotyckiego – uwagę przyciągają ostrołukowy portal, schodkowe szczyty, blendy oraz dekoracyjne fiale. Od północy do kaplicy dobudowano kaplicę boczną, połączoną z główną częścią niewielkim łącznikiem.

Symbolika dawnych nagrobków

Symbolika cmentarna służy wyrażeniu wiary, nadziei na życie wieczne, pamięci o zmarłych oraz refleksji nad przemijaniem. Motywy nagrobne odnoszą się do przejścia między życiem a śmiercią, zbawienia, nieśmiertelności duszy, ale także do losu, cierpienia i pamięci. Najczęściej spotykane symbole: • **Brama, drzwi** – przejście ze świata żywych do świata zmarłych, granica między doczesnością a wiecznością. • **Drzewa** (brzoza, dąb, cyprys, palma) – życie, śmierć, nieśmiertelność, zmartwychwstanie; złamane drzewo oznacza przedwczesną śmierć. • **Krzyż** – zbawienie, odkupienie grzechów, wiara chrześcijańska; most między Ziemią a Niebem. • **Czaszka, cierni** – przypomnienie o śmierci, męce Chrystusa, przemijaniu; czasem ostrzeżenie przed potępieniem. • **Dzwon, pochodnia, świeca** – światło, głos Boga, pamięć, przewodnictwo duszy w drodze do wieczności. • **Gołąb** – czystość, niewinność, pokój, dusza wznosząca się do Nieba. • **Księga** – mądrość, Ewangelia, Księga Życia, zapis uczynków człowieka. • **Kotwica** – nadzieja, oczekiwanie na zbawienie, port wieczności. • **Mak, wieniec** – sen wieczny, zapomnienie, ale też zwycięstwo nad śmiercią. • **Wąż, lotos** – wieczność, odradzanie się życia, zmartwychwstanie. • **Kolumna, łańcuch** – połączenie Nieba i Ziemi; złamana kolumna symbolizuje przemijanie. • **Anioły** – opiekunowie dusz zmarłych, pośrednicy między Bogiem a człowiekiem; wyrażają nadzieję na zbawienie i życie wieczne. • **Wieniec** – znak wieczności, pamięci i zwycięstwa nad śmiercią. • **Żeliwo** – symbol trwałości, odporności na czas i pamięci o zmarłym; popularne w XIX w., podkreślało też status społeczny. • **Czcionki gotyckie** – nawiązują do tradycji chrześcijańskiej i średniowiecza; oznaczają powagę, wieczność i sacrum. Na nagrobkach pojawiają się również symbole zawodowe (np. skrzydła u pilotów, hełmy u żołnierzy), które podkreślają życiową drogę zmarłego. Symbolika cmentarna jest bogata i wieloznaczna – łączy tradycje religijne, kulturowe i artystyczne, pomagając żywym zrozumieć sens śmierci i pamięci.

Zbiorowa mogiła żołnierzy francuskich

Przy głównej bramie wejściowej i centralnej alei prowadzącej do kaplicy znajduje się zbiorowa mogiła francuskich żołnierzy. To jedno z najstarszych miejsc pamięci w mieście, świadczące o obecności Wielkiej Armii Napoleona Bonaparte na Pomorzu Zachodnim. Mogiła upamiętnia żołnierzy napoleońskich, którzy zmarli podczas dramatycznego odwrotu spod Moskwy na przełomie lat 1812–1813. Wielu z nich, wycieńczonych walkami, chorobami i mrozem, trafiło do pruskich lazaretów, w tym do Połczyna- Zdroju, gdzie funkcjonował szpital wojskowy. W mieście stacjonowało wówczas kilkuset żołnierzy, wśród nich także polscy legionści. Przypuszcza się, że w mogile pochowano również Francuzów przebywających na tych terenach po wojnie francusko- pruskiej (1870-1871), m.in. jako jeńców lub pracowników przymusowych. Monument zaprojektowany przez rzeźbiarza Zygmunta Wujka ma formę dwuelementową. Składa się z wysokiej granitowej steli z reliefem oraz bocznego postumentu stylizowanego na napoleoński kapelusz – bicorn. Centralnym motywem steli jest krzyż łaciński, flankowany przez dwie symboliczne postacie kobiece. Na steli umieszczono cytat z wiersza Kazimierza Wierzyńskiego: „*Bo nie ma ziemi wybranej, jest tylko ziemia przeznaczenia*” (KW).

Na bocznym postumencie widnieje inskrypcja: „*Pamięci żołnierzy napoleońskich zmarłych w czasie odwrotu spod Moskwy 1812-1813.*” Pomnik wykonano z granitu polnego, szarego granitu, wapienia oraz sztucznego kamienia.

Tablicę pamiątkową poświęcono 11 listopada 1981 roku, a miejsce to do dziś pełni funkcję ważnego punktu pamięci historycznej miasta.

Pomnik żołnierzy niemieckich – I wojna światowa

Przy jednej ze środkowych kwater, stoi granitowy pomnik upamiętniający niemieckich żołnierzy – dawnych mieszkańców miejscowości (niem. Bad Polzin), poległych w I wojnie światowej (1914–1918). Głaz o owalnej, horyzontalnej formie wieńczą trójkątnie ukształtowane krawędzie, a centralnym elementem jest płaskorzeźba piechura niemieckiego w pozycji kroczącej, trzymającego kolbę karabinu z zatkniętymi liśćmi laurowymi. Detale munduru, plecaka i ekwipunku wykonano z dużą precyzją, w tle widoczna jest ziemia i lecąca nisko jaskółka.

Pod płaskorzeźbą wyryto inskrypcję: „*Sei getreu bis an den Tod*” (tłum.: „*Byli wierni aż do śmierci*”) wraz z datami 1914-1918.

Pomnik odnowiony, jest w dobrym stanie, stanowi świadectwo historii lokalnej i pamięci dawnych mieszkańców.

Głaz pamięci i Lapidarium

Na niewielkim skwerze stoi granitowy głaz poświęcony pamięci niemieckich mieszkańców miasta. Jego prosty, zwężający się ku dołowi kształt wieńczy wyryty konturowy Krzyż Żelazny z datami 1914- 1919, przypominający, że pierwotnie upamiętniał poległych w I wojnie światowej.

Wokół głazu można zobaczyć fragmenty dawnych nagrobków – stele i płyty z imiennymi inskrypcjami. Na tablicy pamiątkowej zapisano: „*Na pamiątkę wszystkim zmarłym miasta Polczyn - Zdrój oraz jego parafianom*”. To miejsce zachęca do refleksji nad historią miasta i jego dawnymi mieszkańcami.

Pierwotnie oba te pomniki tworzyły jeden- ustawione jeden na drugim, przypominające kształtem „młot Thora”. Obecnie oba głazy znajdują się oddzielnie, a pomnik nosi ślady późniejszych przekształceń.

Pomnik Katyński

W pobliżu kaplicy pogrzebowej znajduje się pomnik upamiętniający polskich oficerów więzionych w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku, zamordowanych w 1940 roku. Zaprojektowany przez Mariana Janowskiego, monument tworzy wyraźną, symboliczną kompozycję przestrzenną. Centralnym elementem jest wysoki krzyż łaciński z prostych drewnianych belek, stojący nad fragmentem torowiska kolejowego. Na drewnianych podkładach pod szyny wypisano nazwy miejscowości: KATYN, STAROBIELSK, OSTASZKÓW, KOZIELSK. Obok krzyża ustawiono obły głaz narzutowy z tablicą pamiątkową, zwieńczoną Krzyżem Virtuti Militari. Na tablicy widnieje napis: „Zamordowanym jeńcom wojennym z obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku. Ofiarom komunistycznego ludobójstwa wraz z ziemią z mogił katyńskich. Krzyż ten postawiono na świadectwo i wieczną pamięć. Anno Domini 1993. Gmina Polczyn-Zdrój”. Od przeszło 30 lat, cyklicznie 17 września na cmentarzu połczyńskim odbywa się msza i uroczystości katyńskie. Wydarzenie to upamiętnia rocznicę Zbrodni Katyńskiej oraz pamięć zamordowanych w 1940 roku polskich jeńców wojennych, ofiar Golgoty Wschodu i ludobójstwa na Kresach Wschodnich. Podczas ceremonii uczestnicy dekorują również Krzyż Wołyński oraz „Dęby Pamięci” posadzone w ramach akcji „Katyń ocalić od zapomnienia”.

Pomnik Sybiraków (1939 - 1956)

Przy jednej ze środkowych kwater, stoi pomnik upamiętniający Polaków zesłanych do łagrów syberyjskich w latach 1939–1956. Autor rzeźby, Zygmunt Wujek, stworzył wolnostojącą instalację z metalu, łączącą przedmioty codziennego użytku więźniów (piec, męzki, nóż, saperkę, łańcuchy) z kamiennymi, celowo uszkodzonymi formami symbolizującymi ludzkie twarze. Jedna z symbolicznych głów ma wzniesione ręce w geście rozpacz, podkreślając dramatyzm doświadczeń zesłańców. Centralnie na froncie znajduje się tablica pamiątkowa z tarczą Związku Sybiraków i stylizowanym orłem w koronie. Napis brzmi: „Wierni Bogu i Ojczyźnie. Pamięci polskich zesłańców Sybiru z lat 1939–1956. Społeczeństwo miasta i gminy Polczyn-Zdrój”. Pomnik powstał w 2005 roku.

Władysław Bujniewicz (1903–1987) zesłaniec Sybiru, działacz społeczny

Franciszka Chudek (1925–2006) zesłanka Sybiru, działaczka społeczna

Longin Jan Kujawa (1927–2014) zesłaniec Sybiru, odznaczony w 2005 roku Krzyżem Kombatanckim Zesłańców Sybiru.

Mieczysław Stebnicki (1932-1976) zesłaniec Sybiru

Krzyż i tablica upamiętniająca Rzeź Wołyńską

Pomnik poświęcony ofiarom Rzezi Wołyńskiej, tragicznego wydarzenia z lat 1943–1944, w którym zginęli polscy mieszkańcy Kresów Wschodnich. Monument pełni funkcję miejsca pamięci i refleksji nad dramatem cywilnych ofiar wojny. Krzyż i tablica upamiętniająca mają charakter symboliczny- przypomina o ofiarach ludobójstwa dokonanego przez Organizację Ukraińskich Nacjonalistów (OUN) i Ukraińską Powstańczą Armię (UPA).

Treść tablicy brzmi: „OFIARY LUDOBÓJSTWA NA KRESACH WSCHODNICH I WOŁYNII, Z GROBÓW, KTÓRYCH NIE MA, WOLAJA O MODLITWE, PRAWDĘ I PAMIĘĆ. A.D. 2014”.

Cmentarz komunalny

Cmentarz komunalny w Połczynie-Zdroju jest miejscem spoczynku wielu osób, które przyczyniły się do odbudowy i rozwoju miasta po II wojnie światowej. Ich groby są świadectwem historii oraz pamięci lokalnej społeczności. Oto niektórzy z nich: (lekarze, nauczyciele, społecznicy, duchowni).

- Beaupre Helena** (1897 - 1978) wieloletnia pielęgniarka
Bogdański Lech (1937- 1987) lekarz medycyny
Bolcewicz Zygmunt (1873 - 1953) adwokat, działacz społeczny
Chojnacki Zdzisław (1944 - 2008) wieloletni naczelnik Gminy i Starosta Świdwiński
Cybulska Olga (1893-1985) wieloletnia nauczycielka, odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski za zasługi w dziedzinie edukacji.
Cyganiak Mieczysław (1928 - 2006) wieloletni działacz OSP
Dobryjanowicz Leonard (1933 - 2023) rehabilitant, pomysłodawca ścieżek zdrowia
Dunder Mieczysław (1924 - 2007) działacz społeczny, jeden z pierwszych osadników
Ganczarski Jan (1916 - 1983) lekarz weterynarii
Górska Hanna (1939 - 1994) radca prawny
Grzelec Marek (1943 - 2013) podpułkownik Wojska Polskiego, działacz społeczny
Grzelec Edward (1914 - 2002) prezes KS Pogoń
Jewulski Bolesław (1946 - 2026) wieloletni proboszcz parafii pw. św. Józefa
Kasechube Barbara „Chomik” (1922 - 1944) żołnierz Armii Krajowej. Jej symboliczny grób znajduje się w Połczynie-Zdroju.
Kasechube Zbigniew (1924 - 2016) żołnierz Armii Krajowej o pseudonimie „Tur”
Krowski Zdzisław (1937 - 2000) naczelnik gminy i prezes KS Pogoń
Ledwarowska Maria (1926 - 1995) były więzień obozu koncentracyjnego „Oświęcim”.
Ledworowski Romuald (1908 - 1973) uczestnik Kampanii Wrześniowej
Ks. dziekan Marian Lisowski (1912 - 1963) proboszcz Parafii w Połczynie-Zdroju w latach 1959–1963
Ks. dziekan kanonik Zygmunt Młynarek (1923 - 1984) proboszcz Parafii NMP
Nowosielski Antoni (1900 - 1977) kapitan rezerwy Wojska Polskiego
Paszkiewicz Leon (1927- 1990) lekarz położnik, żołnierz Armii Krajowej
Piątkowski Waldemar (1928 - 2012) lekarz medycyny
Prażanowska Janina (1948 - 2016) działaczka zasłużona dla kultury
Pytlak Czesław (1919 - 1998) naczelnik Gminy Połczyn-Zdrój
Reszko Bogdan (1944 - 2025) wieloletni Prezes Związku Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych
Rymgayllo Henryk (1900 - 1974) założyciel pierwszej powojennej apteki oraz apteki uzdrowskiej
Sokolnicki Józef Zygfryd (1894 - 1964) dr medycyny, pierwszy lekarz w uzdrowisku Połczyn po II wojnie światowej
Sowińska Eugenia (1962 - 2011) działaczka zasłużona dla kultury, wieloletnia dyrektor Centrum Kultury
Skrzyński Czesław (1913–1978) żołnierz Armii Krajowej o pseudonimie "Magik"; jego grób został wpisany do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.
Symonolewicz Konstanty (1884 - 1952) polski orientalista, sinolog i dyplomata. Od 1920 r. pracował jako konsul RP w Harbinie (Mandżuria), gdzie był aktywnym działaczem polonijnym – m.in. prezesem „Gospody Polskiej” i opiekunem Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza. Autor książek „Miraże mandżurskie” i „Moi Chińczycy”. Po wojnie osiedlił się w Połczynie-Zdroju, gdzie został pochowany. Jego grób jest oznaczony jako miejsce pochówku osoby zasłużonej dla miasta.
Świątkowski Czesław (1901- 1990) legionista Brygady Józefa Piłsudskiego, major WP
Świątkowska Anna (1904-1993) porucznik Armii Krajowej
Świebodziński Stanisław (1911-1994) żołnierz września 1939 roku, Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski
Tkaczuk Eugeniusz (1911 - 1986) działacz kulturalny w Uzdrowisku Połczyn
Tofel Halina (1925 - 2015) porucznik AK, działaczka zasłużona dla PTTK
Rotmistrz Stefan Wajs (1894 - 1985) oficer Wojska Polskiego
Wincewicz Barbara (1934 - 2025) wieloletnia Prezes Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę
Zbierzchowski Aleksander (1889 - 1945) jeden z pierwszych powojennych pochówków

Więcej informacji o grobach zasłużonych na stronie: <http://mogily.pl/polczynzdroj>

Opracowanie: Urząd Miejski w Połczynie-Zdroju
Zdjęcia: Magdalena Szmidt

Połczyńskie
Przedsiębiorstwo
Komunalne Sp. z o.o.

Pliki do pobrania

[ULOTKA CMENTARZ KOMUNALNY W POŁCZYNIÉ- ZDROJU](#) pdf 8.89 MB

Pobierz

- [Udostępnij](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)